

Numerul 41.

Oradea-mare 10 23 octobře 1904.

Anul XL

Apäre dumineca. Abonamentul pe an 16 cor., pe 1/2, de an 8. pe 3 luni 4. Pentru România pe an 20 lei

Nu aruncă inima ta . . .

*Legământ vieții ni se dete
Inima, de-a pururi s'o avem;
Ești păzit, cât bate ea cu sete,
Cad' asupra ta orce blestem . . .
Apără de reu și rătăcire
Cât vei ști s'o aperi cu iubire;
Ci păzește-o bine și ferită,
Iar când te încearcă vr'o ispită,
Ține minte vorbele bătrânilor:
Nu aruncă inima ta cânilor.*

*Mintea ta și brațele le-aruncă
Darnic cheltuind puterea lor,
Parte fă 'n belșug din greaua-ți muncă
Lacomului jind al tuturor.
Jertfă aducând pe ceas și clipă,
Nu privi la greu și la risipă;
Partea-ți chiar de-ar fi dispreț ș-ocară,
Nu te întristă și dă-le iară; —
Dar păstrează-ți ce nu-i lucrul mânilor:
Nu aruncă inima ta cânilor.*

*Cheltuind puterea, nu dispäre;
Un izvor e dânsa, nesecat,
Crește ca puhoiul tot mai mare, —
Inima e ginșag nestimat.
Inima se dă împrumutată,
Alta lângă ea cu drag să bată,
Prinsă în alese, dulci șiraquri —
Iar de-ai rătăcit-o 'n vâlmășaguri,
N'o mai scapi din mânilor păgânilor:
Nu aruncă inima ta cânilor.*

Despre gust.*

Omul, ca să-și susțină viața, puterea și boldul de valorare, e nevoit să tot lucreze și să se îngrijească a-s tot înlocui perderile suferite în urma muncii depuse, a-ș tot improspătă adecă energia necesară funcționării mașinii vieții.

Din energia strinsă în trup și în suflet resar și se alimentează în noi fel și fel de porniri, tendințe și vreri, cari toate servesc scopul vieții.

O grămadă mare de tot felul de bunătăți ne stă înaintea ochilor noștri, în un câmp, par că fără de margini. Noi n'avem decât să ne încordăm puterile în măsură cerută, pentru de a gustă din bunătățile lumii și de a ne validă puterile conform trebuinței simțite de noi.

Și tocmă în faptul că fiecare om are puterea specială, în baza căreia alege ce-i este de trebuință și de folos și se ferește de ce nu-i e de trebuință și de ce îi este stricăcios, zace marea importanță a problemei sufletului omenesc.

Ceea ce determină pe om la alegerea bunătăților lumii și la direcționarea activității lui, în tot momentul, în scopul premenirii energiei sufleteste și trupești și întăririi vieții, este *gustul*.

E lucru mare, la noi oamenii, gustul. Este înainte de toate criteriul cel mai direct al plăcerilor și peste tot al calității noastre sufleteste. De aceea „gust” însemnează mai acelaș lucru cu plăcere. Când se zice: „am cutare gust” este aproape identic cu „am cutare plăcere”. În urmare gustul își are aceeaș importanță pentru viață, care o are și plăcerea.

Gustul este o dispoziție în ființa psihică a omului, care se inactivează aproape la fiecare simțământ, tendință, impulsune și voință, în scopul de a determină și direcționă aceste stări sufleteste, pentru a se găsi rostul și plăcerea întrânseacă a lucrului.

* S'a cetit în adunarea generală din Brad a Societății pentru fond de teatru român, la 16/29 august 1904.

Ion Gorun.

rilor lumii. Poate fi un lucru cât de admirabil din punctul de vedere al rostului seu pentru lume și omenire, dacă n'am gust a-l aprecia, rămâne înaintea mea un ce fără valoare și fără farmec.

Simțul acesta, care se înfățișează ca o quintesență a intelectualității omenești, cu anume chemare să servească boldul de viață și întărire a vieții, se impune în manifestarea vieții cu o forță de multe ori aproape iresistibilă. Se înțelege, nu în toți oamenii este gustul de o putere egal de mare. Ba sunt oameni, cei numiți apatici, temperamentele flegmatice, cari nu se simt mișcați nici de cele mai excitante impresii, cari sunt tot impasibili fie soare, fie ploaie. Cu cât înse este în cineva energia vieții mai potențată și mai impulsivă, cu cât cineva reprezintă, adică, cum se zice, un temperament mai de seamă, cu atât cu mai mare putere se validează forul gustului, și deci cu atât mai puternic se rostește acesta în manifestările vieții.

Ar urmă să afirmăm, pe baza celor premise până acum, că viața noastră având un razim atât de bun și un interpret atât de negreșit la ce e bun și reu, priincios și nepriincios, în calea ce are să percurgă, conform menirii sale, trebuie să fie în baza puterii gustului natural pe deplin asigurată în cursul spre desvoltare sănătoasă, și că omul n'are decât să urmeze îndboldirii gustului seu, ca să apuce tot ceea ce corectă, care tocmai ar și trebui să o facă.

Da, așa ar fi, dacă gustul la om s'ar bază ca la animale numai pe puterea instinctului nefalsificat.

Animalul este, da, condus, în manifestările vieții sale, aproape numai de instinctul inherent firii sale. De aceea fapăturile lor nu prea sunt greșite din punctul de vedere al intereselor lor biologice.

Omul e o ființă rațională. Omul este stimulat în foarte multe acțiuni de ale vieții sale de mobiluri de ale instinctului, dar în cele mai multe, în partea absolut covârșitoare, urmează mobilurilor puterii intelectuale și morale. Mintalitatea și morala omului i se erigează în așa mare putere de conducere, încât influențează, în cele mai multe cazuri, acțiunea vieții chiar și în momente, când rolul decisiv i-ar reveni gustului *instinctiv*. Mintalitatea și morala se complică deci cu gustul lucrând, mai întiu împreună, și apoi chiar luând ele rolul gustului. Noi zicem, că gustul se desvoaltă și se nobilizează ori rafinează, și anume dacă se urmează cu ajutorul culturii și principiilor sănătoase, — în o direcțiune bună, în sens contrar — în o direcțiune rea.

Mintalitatea și morala sunt factori dobândiți prin cultură, în baza, se înțelege, a dispozițiilor moștenite, prin transmisiune. Împregiurările, între cari se transmite, prin naștere, dispozițiile înăscute sunt atâtea de diferite, de trebuie să se diferențeze oamenii așa de mult, încât constituiesc atâtea individualități, câți indivizi sunt pe lume.

Cu toate înse că se deosibesc așa de mult oamenii între sine, totuș nu se poate concluda, că și gustul să devină atât de individual, încât să nu se poată vorbi de vre-un criteriu real, de vre-o lege generală, chemată a stabili anumite principii pentru gustul omeneș cel adevărat. Cu toată deosebirea între om și om, noi totuș putem pune pe oameni cam sub aceleași legi generale, atât în ce privește viața lor morală și socială, cât și în ce privește viața lor estetică. Deosebirea privește mai mult mo-

mente mai mărunte și accidentale; cele caracteristice omenești și cele importante rămân aceleași.

Având, după cum s'a arătat, mintalitatea și morala o foarte mare importanță pentru felul degajării și formării gustului, urmează ca vrând să deslușim ființa acestuia, să ne dăm seama asupra tuturor împregiurărilor, cari îl determină sub acest raport.

Și fiind că acei factori se manifestă ca excitări impulsive deosebiți după: 1, firea invidului, 2, după împregiurările, între cari îi este dat a-ș urmă omul viața; 3, după autoritatea, ce i-o inspiră alte suflete, 4, după depriuderea făcută și 5, după asociația, în cari se află legate ideile, ce se sugerează la momente date, când e vorba să se inactiveze gustul, — urmează să ne dăm seamă de toți acești factori influențatori, arătând importanța fiecăruia și modul lui de lucrare la degajarea gustului.

(Va urmă.)

Dr. Iosif Blaga.

C â n t e e e.

1

*Iarăș pașii mei me duc
Pe o cale des bătută;
Subt copacii desfrunziți,
Plâng viața mea perdită.*

*Plâng cu lacrimi arzătoare
O fecioară din poveste
Cu ochi negrii ca ispita,
Dispărută fără veste.*

2

*Unde o să-mi odihnească
Fruntea mea, de drumul lung?
Când putea-voiu eu pribeașul
Mult doritul post s'ajung?!*

*Astfel suspinam odată
P'a vieții cale grea.
Scris a fost în cartea sorții
Să nu-l mai pot revede.*

3

*De-aș putea să fiu o stea,
Mi-ar plăcea în grădinașta
Puicei eu să cad, iar ea
Să me aște — și drăguța
Să m'atârne 'n salba ei
S'aud glasul inimii.*

4

*Când în ritmică mișcare
Tu pe lângă mine treci,
Și 'n sfoasă înclinare
Ochii-ți rușinoasă-i pleci,*

*Când pe colțul buzei tale
Degetul de roză pui:
Pe a Someșului vale
Ca tin' mai frumoasă nu-i.*

*Căci în păr, raze de soare,
Iar pe față trandafiri,
Și pe buze zimbitoare
Porți un raiu de fericiri.*

Emil A. Chiffa.

La școală 'n oraș.

În școala primară.

Învățătorul Dobrean me tractă cu multă bunăvoință, secundată totdeauna de cuvenita stricteță, așa, că la urma urmelor a trebuit să cred, că cel ce umbă la școală e dator să și deschidă cartea, nu numai ș'o poarte de-acasă până 'n clasă și 'napoi.

Voiu fi 'nvățat eu ceva, dar la premiul, pe care l-am primit la finea anului, nu m'am așteptat.

Că străduința mea n'a meritat premiu, am dovedit-o în anul următor. Cu toată încurajarea din clasa a treia, în a patra n'a seos din mine bunul învățator, decât „foarte bine — nepremiat; și de astădată poate, eram mai îpretinit cu cartea. Eram înse și acum de tot departe de timpul, ca orele petrecute în cursul prelegerilor, să-mi fie cele mai atrăgătoare.

Pauzele dintre prelegeri erau cu mult mai pline de distracții, de viață. Printre colegi — mai toți fii ai Scheiului — nu eram cel mai „sfânt“. În curtea gimnaziului duceam în îndeplinire alergături și lupte, numai ca ele, iar în clasă, până întră „Domnu“, puneam la cale bușeli, ciocniri și larmă, câtă-ți trebuie. Un epilog al ăstorfel de petreceri a fost, că un tovarăș de suferințe m'a spus domnului, iar „Domnu“: m'a invitat afară, s'a coborît la dulap, l-a descuiat și... a pus mâna pe... bastonul de trestie; s'a suit liniștit pe catedră și m'a poftit, să-mi întind mâna. Întind cu groază palma, dar când să-i facă bățul cunoștința, nu se gândește mult, ci fără de veste se trage 'napoi. „Domnu“ se mânie, Eu îi dau palmei din nou poziția cerută. Bastonul își face datoria, iar „Domnu“ citează: „Cine se-amestecă 'n țărițe, îl mănă porcii!“

De-acî 'neolo am căutat, să-mi feresc palma de prietinia bastonului, să mi-o feresc, dar nu să abziec de „atacurile de resboiu“.

*

Nu eram eu nici afară de școală mai puțin voinicos. Purtam mare prietinie cu Sandi din a patra, până ce într'o „bună“ dimineață așa de reu ne-am stricat, că mi-am luat curajul, „să-l spui“... învățătorului Tapu, cel ce me puse să scriu cu unghia. L-am așteptat lângă catedră. Sandi eră 'ngrijorat. Întrând „Domnu din a patra“ nici n'am așteptat, să se azeze pe scaun și să me 'ntrebe ceva, bunăoară, că ce vreau? — ci am început: „Me rog, Domnule, Sandi din clasa a patra me *bajocourește todeauna*, și eri mi-o scris numele meu și pe al Veturiții pe stoborul grădinii nănașului!“

— Bine, băete; acum du-te tu în clasa ta! Cu Sandi voiu vorbi eu.

Rezultatul acesta mi-a dat mai târziu îndemnul, să-l așez și pe „Pătru al Marghoalii“, care *svârțise* după mine cu petri, de mi-a căzut din mâni farfuria cu aluatul, pe care îl duceam dela cuptor. Ca să-l părăse pe Pătru înse am avut trebuință și de îmbărbătarea nănașii, căci el eră pe a doua gimnazială și „profesorii nu vreau s'asculte lucruri de felul celorlora, după cari Tapu, de pildă, vânează“. După aluat trimitea nănașa de-acî 'nainte pe servitoarea, căci băgase de seamă, că eu nu scap nici odată teafăr de mulții prietini, pe cari li aveam.

*

Vr'o câteva săptămâni, or să zicem 2—3 luni

la 'nceput, me simțeam eu bine în cvartir la nănașa. În fiecare zi următoare înse devenia situația mai de nesuportat. Nu odată resună de gura mea și mai ales de a Turiiții întreg „Malu Ciurcului“. Nu ne năvăiam și — pace bună. Nu se lăsă nici odată mai pe jos, decât mine, ba la bătaie se arată de multe ori poate chiar mai darnică. Și asta nu se unia cu vederile mele de strategie. Purtam lupta cu ea și 'n vis. Și o terminam mai totdeauna numai după ce me treziam pe podini. Me urcam frumos în pat cu gândul, că a doua zi îmi voiu resbună.

Lucrurile mergeau tot mai reu. Poate și din motivul, că nașa îi eră mamă Turiiții, iar nu mie. Receala în familie față de mine începusem ș'o observ. Nănașul numai o singură dată m'a 'ntrebat de lecții anul întreg. Vini, își arată și el voinicia în fața mea și cu mine. Prietina îmi mai remase numai Pati.

*

Toamna următoare nu m'aș mai fi dus „în gazdă“ la nănașa, să-mi fi dat cienva lăpta de pasăre. Mi se 'nfurnică părul, auzindu-i Turiiții numai de nume.

Astfel a fost silit tata să me 'nevertireze într'alt loc. M'a așezat la *Lețița*, dela școlile de fete. Dar aci m'a învrednicit Dzeu de a doua Turiița în fata popii Marin. Nu se lăsă Victoria mai pe jos nici cu-o iotă, decât Turiița nănașii. Și se vede, că ea îmi eră mie destinată, căci ceilalți erau ocupați într'altă parte. Leonte se năvăia cu Mariți, Iosif cu Leni, iar Zosim, bietul Zosim, își petrecea vremea răbdând bușeli pe sub pat și lovituri cu lemne și pietri. Eră năvăș el Iosif, dar Leonte-l întrecea. Îi cunoașteam încă pe când eram în școala lui „Iosivucă“. Eram amândoi pe-a treia atunci.

Și-l aveam drag pe Zosim, minune mare. Și s'au făcut și nași, schimbându-i numele: eră cam arămiu Zosim al nostru.

Eu îmi esecutam zilnic planurile strategice cu Victoria. Întroducerea eră pururi aceeaș: o strașnică morală, pe care i-o țineam fetii de popă și când nu eră lipsă și când nu trebuia. Eră destul, să observ la ea ceva, ce nu-mi venia la socoteală. O luam eu și de păr pe biata Victorie, care de altcum nu-mi remănea nici odată datoare.

Și nu odată se începea lupta pe toată linia: Leonte-l croncănia pe Zosim, Iosif îi făcea năcaz Victoriei, că se lăsă bătută de mine, iar eu o luam la țintă pe Leni. Până la încăerarea generală mai eră un singur pas. Și nu lăsăm să treacă dela noi acest pahar. Mariți ajută cu cuvântul și cu fapta când pe unii, când pe alții, dar mai ales pe Leonte.

Dela o vreme începusem a luă pe Zosim sub protecția mea. Și nu mi-a fost greu a-l înduplică să-și răzbune asupra lui Leonte. Modul l-am dictat tot eu: „...spune-l Letiiții, că „se place“ cu Mariți!“ Mariți a trebuit să joace în glumă or în serios după cântecul corbaciului, purtat de mamă-sa. Bucuria în Israil eră mare. Pe urmă îmi părea reu. Me liniștia numai nădejdea, că poate acum se va 'mpretini Mariți cu mine. Dar ții-ai găsit-o! În loc de-a luă ființă această nădejde a mea, a urmat altceva.

Leonte și Mariți stropiau prin clase, ca apoi servitoarea să măture. „Apoi stați, gândii, că ve fac eu petrecanie!“ Pândind prin coridor, să aud de unde vine vorbă, deodată, înseninat la față ca cel ce a strigat „evrica“, când a descoperit marea problemă fizică, me apropiu în vântul picioarelor de

*

clasa a cincia, și deschizând ea fulgerul ușa, strigă cât me țin plumănilor: „Hă, hăăă...!”

Când colo vr'o 7—8 dame coseau haine pentru a fi distribuite băeților și fetițelor sărace.

Au început a țipă ca din gura șarpelui. Eu în momentul următor me găsiam într'o magazie de lemne, de unde am eșit numai cu mare greu, după ce am fost convins, că „doamnele” au plecat deja din clasa a cincia.

Dionisie Stoica.

Said și Hassan.

(Din nemțește.)

Într'un oraș turcesc, de pe malul Bosforului, trăiau odată doi frați. Erau feciori harnici și cinstiți, dar noroc n'aveau nici pic și ori câtă silință ș-ar fi dat, isbânda nu-i însoția la nici o întreprindere. Totdeauna pagubă, iar câștigul ca 'n palmă, până când se des-nădăjduiră bieții de tot, pierzând și plăcerea și dragul de muncă.

Într'o noapte inse avură amândoi acelaș vis; un vis ciudat care-i înfioră, aruncându-le tot deodată un grăunte de speranță în suflet. Și Said și Hassan visară în acelaș timp că o umbră li se arată și le grăi astfel:

— Dacă vreți să ve îmbogățiți și s'ajungeți la ranguri înalte, urcați-ve pe coperișul colibeii voastre, unde se află cuibul cel mare cu berze. Pe la amiază nu va mai fi nici o barză într'ânsul, veți afla inse 6 oue mari și frumoase. Luați 5 și le duceți cu grijă în chiliuța voastră; apoi spargeți în fiecare zi câte unul din ele și grabnic veți dobândi noroc și bogăție. Feriți-ve inse ca de foc de-a ve atinge de al șeselea ou, căci acela nu ve e voue menit și numai nefericire v'ar aduce.

Și umbra dispărură, iar frații se deșteptară amândoi de-odată și după ce își povestiră visele și se mai scuturară de cei dintii flori ai uimirei luară hotărîrea să urmeze povața arătării ș-asteptau nerăbdători, că trec ceasurile mult mai încet ca 'n alte dăți.

La miezul zilei răzimară o scară de colibă și tremurând de zor și nedumerire se urcară pe coperiș. Acı aflară cele 6 oue întocmai precum visaseră și făr' a perde vreme luând 5 se scoboriră cu ele în colibă; erau mari, frumoase și grozav de grele.

După ce zăvoriră bine ușa și astupară toate ferestrele, pentru ca nimeni să nu poată pătrunde înăuntru nici măcar cu privirea, luară un ou voind a-l sparge, dar eră coagea așa de tare încât numai cu securea o putură crăpă și care nu le fu mirarea când din ou se respândiră prin toată casa bani de aur în mare mulțime, făcând un șgomot plăcut la împărștierea lor.

Frații se 'mbrățișară fericiți, strinseră apoi toți banii într'o lădiță și 'ncepură a face planuri pentru viitor.

A doua zi sparseră al doilea ou și dovediră cu bucurie că tot atâta aur eră și într'acesta precum și în celelalte trei, ce sparseră rând pe rând, în fiecare zi câte unul, și când au fost toate cinci sparte, erau și ei oameni bogați, dar bogați nu glumă.

Inse ce folos — banul lesne agonisit e și lesne cheltuit. — Hassan și Said neobicinuiți cu avere așa mare, nici nu știeau cum s'o mănuiască.

Se porniră pe trai bun și cheltuială nebunească. Își cumpărară un castel frumos cu grădină întinsă, trăsuri și cai minunați, aveau selavi cu grămada și trăiră fără grije în belșug și risipă până ee 'ntr'o bună dimineață se treziră cu lădița goală, iar creditorii le vândură tot, tot, tot și ei fure nevoiți a se întoarce în coliba părăsită de unde îi scosese la lumină norocul cel mare și neașteptat.

Și iacătă-i iar la vatra sărăcăcioasă plângând și tânguindu-se de necazul ce-i ajunsese.

De-odată se ridică Hassan și zise cu fața înșeninată: „Hai frate să ne suim pe coperiș, poate c'o fi tot în cuib al șesele ou ș-om mai găsi într'ânsul vre-o comoară”.

— Tocmai la asta me gândiam și eu, respunse Said, dar crezi tu că e bine să ne atingem de acel ou când umbra ne-a spus că nu e pentru noi”.

— „Ei așa! zise iar Hassan, umbra a spus-o de ciudă și de teamă să nu ne prea îmbogățim”.

Said îi dete dreptate și iute se și urcară pe coperiș. Azi eră cuibul plin de berze, care sburură speriate la apropierea fraților.

Una singură remase pe loc. Înzedar o alungau feciorii, înzedar o și loviră, ea nu se deslipia de cuib așa încât Hassan fu silit a-și trage cuțitul de la brâu și a tăia gâtul sermanei paseri, care scoțând un strigăt ce semănă grozav cu vaietul unui om, muri scaldată într'un lac de sânge. Atunci putură Said să ia din cuib al șesele ou și amândoi părăsiră cu grabire locul unde sevârșiseră o faptă atât de urită și neomenească.

Jos în colibă apucară fiecare câte-o secure pentru ca cu puteri unite să spargă oul și să dea drumul aurului pe care abia așteptau să-l zărească.

După multe lovituri și multă trudă crăpă în sfârșit coagea împietrită, dar vai! în loc de aur, un val de sânge se revărsă împresurând pe frații înșpăimântați.

Umbra din vis li se mai arată odată și privindu-i cu compătimire, le zise:

„Nefericiților! lăcomia-i un cusur mare 'n astă omenire, căci te 'ndeamnă la păcate și te 'ndreaptă spre peire”.

Apoi dispărură, iar în urma ei niște flăcări groaznice cuprinseseră coliba din toate părțile.

După stingerea focului s'au găsit sub cenușe și dărîmături, având securile alături, trupurile lui Saib și lui Hassan prefăcute în cărbune.

O. Maior.

Cugetări.

În morală ca și în artă, faptele sunt totul, iar vorbele nimic. — Tot ce importă nu-i idea ce s'ascunde pe după un tablou al lui Rafael, — ci chiar tabloul.

Ernest Renan.

Adevăratul contrast al neroziei, nu-i tocmai cuminția, ci neatârnairea.

Georg de Vertzen.

Nu întrebuiță nici odată vorbe mari pentru lucruri mici.

Fr. Sarcey.

Împăratul Vilhelm și fiul seu cel mai mic.

Pentru copii.

L e n e ș u l

— Of! cât me plictisește
Ast alfabet, zicea
Mihaiu, și dușmănește
Vânt cărții îi făcea,
Pe jos cu reutate,
Tirând-o biata carte...

Dar iată s'a 'ntâmplat
Că leneșul băiat
A dat degrabă tare
De-o ciudă foarte mare...

La ziua lui, un frate,
Școlar, îi dăruie
O prea frumoasă carte
În care el găsi:

Icoane colorate
Și foarte dragi povești.
Atât de minunate
Că tot să le citești...

Dar nici o vorbă, prostul,
Nu a putut citi;
Icoanelor iar, rostul
Nu le-a putut ghici...
Căindu-se amar,
S'a pus pe-abecedar!...

N. Radulescu-Niger.

Cultul și superstițiile japonezilor.

Correspondenții marelor ziare europene trimiși în Japonia, ne dau cele mai curioase relații despre credința religioasă și despre superstițiile bravei populațiuni din imperiul lui Mikado.

Doctrina religioasă a japonezilor este mai liberă decât cel mai pur protestantism creștin; în schimb miturile și superstițiile sunt mai numeroase decât la oricare alt popor din lume. Japonezii sunt monoteiști, înse concep „impărăția lui Dumnezeu“ pe baze monarhice federative. Așa că zeului suprem „Thao“ îi atribuie numai oficiul de înalt supraveghetor peste nenumărații zei mai mici sau „vicezei“, cum s'ar zice în limbajul politic pământesc. Aceștia din urmă au atribuțiuni speciale. „Sho-Tse“ protejă copiii, „Hoteido“ protejă pe soldați în război, „Shiow-Ro“ dăruiește viață lungă oamenilor, etc. Raporturile dintre zeu și zeu sunt mai mult corelative decât erarhice: puterea unuia încetează acolo unde începe puterea celuilalt. Așa voește „Thao“, stăpânul stăpânilor! Dar Thao are un fiu — unii îi zic „Budha“, alții „Shinto“, — care a propovăduit printre pământeni sfintele învățături. Pentru restabilirea paternității acestui fiu Dumnezeesc s'a vărsat mult sânge japonez. Poporul japonez e și acum împărțit în două mari partide religioase: unul pretinde că advăratul fiu al lui Thao este Budha, pe când celalalt susține dimpotrivă că Shinto. De fapt Budha și Shinto sunt două personalități filozofice care reprezintă două doc-

trine religioase deosebite. Doctrina lui Shinto e îmbrățișată mai mult de clasele superioare fiind că are un caracter autocratic pronunțat, pe când aceea a lui Budha — fiind prin eselență democratică — a pătruns mai mult în poporul de jos, la clasele muncitoare.

Până la 1867, budismul a fost religia de stat; atunci, în urma unei revoluții, pornită și susținută de clasele superioare, partizanii lui „Shinto“ au reușit să declare ca religie de stat învățăturile acestuia.

Muzeele europene au cumpărat atunci pe prețuri de nimic, numeroase statui de argint și aur reprezentând divinități budiste.

Japonezii nu oficiază decât un singur serviciu religios; acesta se referă la *cultul morților*. În fiecare casă se află un mic altar în care membrii familiei cântă duios și falnic cântece religioase în amintirea rudelor și prietinelor repausați.

Cea mai mare serbătoare a lor este „Masturi“ (ziua morților) care se serbătorește la 15 și 16 iulie. În aceste zile nu se lucrează nimic. Întreg poporul stă în contemplație gândindu-se la ființele ce i-au fost dragi și roagă pe Thao să îngăduie ca sufletele repausaților să se pogoare în altar, să viziteze pe membrii familiei cari sunt în viață.

În acele zile cimitirile sunt luminate cu lampioane și tot astfel porțile și intrările caselor. Se atarnă lampioane albe pentru sufletele rudelor și prietinelor morți de curând, și de culoare galbenă ori verde pentru străbuni. Sufletele se coboară din „Yamato“ și parcurg o distanță de 3 miliarde 600.000.000 Ri (1 Ri 4 km.), până la pământ; de aceea ele flămânezesc și insetează: familia trebuie să le pregătească pâne de orez și beuturi recortitoare.

Dar vizita nu poate dura mult, căci sufletele trebuie să cutreere în aceste 2 zile toate locurile pe unde au umblat când trăiau pe pământ. De aceea fiecare membru al familiei trebuie să arunce la marginea drumului câte un ban ca să aibă sufletele cu ce plăti vămile... E ușor de priceput cât de mare trebuie să fie afluența cerșetorilor pe drumuri în acele serbători!

Superstițiile japonezilor sunt destul de interesante. Popor religios prin excelență, crede în puterea duhurilor rele, în spiritism, în arta prezicerilor, în puterea vânturilor, în blesteme, descântece, vraje și tot soiul de farmece.

Sunt zile bune și zile rele, ceasuri aducătoare de noroc și ceasuri de primejdie. Cine vrea să facă o întreprindere oarecare, trebuie să consulte mai întâi un calendar: aci sunt însemnate toate zilele și ceasurile bune și rele.

Noaptea zilei de 2 ianuarie este noaptea viziunilor. Fiecare notează ce a visat în acea noapte și caută în cartea pentru talmăcirea viselor ca să vadă ce i se va întâmpla în cursul anului. Talmăcirea viselor este o meserie bănoasă la japonezi. Se întâmplă de multe ori ca izbândirea să fie tocmai contrarie, de aceea talmăcitorul trebuie să aibă dibăcia oracolilor greci dacă voește să nu-și piardă clientela.

Cine visează că a fost ucis, se așteaptă la o fericire mare; cine visează că e nenorocit, va câștiga ceva; văzând în vis luna și soarele căzând, îți vor muri părinții; tunetul însemnează ceartă, ploaia lacrimi, zăpada abundență, etc.

Sunt semne bune și semne rele: dacă o pasăre intră în casă pe fereastră, însemnează noroc; a întâlni pe drum un dric cu mort însemnează că zeii te protejază; dimpotrivă, dacă dricul trece pe dinaintea casei, trebuie să închizi ușile și porțile, căci sufletul vre-unui membru viu din familie va căuta să însoțească pe mort în „Yamato“ și astfel vei pierde pe vre-unul din ai tei.

Japonezul nu se culcă nici odată cu capul spre Nord și picioarele spre Sud, căci aceasta e poziția celor morți. În toate oțeturile se află câte o busolă care să determine direcțiunea celor patru puncte cardinale, altfel antreprenorii ar riscă să nu aibă nici un mușteriu.

Oaspeții se supără dacă, la masă le vei așeza lingura pentru orez la stânga farfuriei, căci astfel se servesc criminalii și făcătorii de rele. Niemi nu-ți va primi un cadou dacă nu-l vei însoți de „Roshi“ (o bucată de hârtie albă), căci numai morții trebuie să primească cadourile desvelite.

Cu foarte mare greutate s'a putut introduce în Japonia obiceiul de a se fotografia oamenii, căci poporul crede că cineva pierde câte o părticică din suflet ori de câte ori se lasă să fie fotografiat.

***

Japonezii au o mulțime de „zeități ale casei“ pe care le stimează și le cinstesc la zile mari ca să favorizeze prosperitatea familiei și să o protejeze la nevoie. Așa de pildă este zeița „Ben-Zai-Ten-Njo“, mama lui Budha, care intrupează caracterul și hărnicia femeii-mame. Ea este prototipul gospodăriei care-și consacră toată viața pentru buna propășire a familiei. „Ben-Zai-Ten-Njo“ are 15 (cincisprezece) copii cărora le-a distribuit roluri precise și i-a deprins cu câte o anumită meserie. Așa unul e bancher, altul medic, altul croitor, altul gazetar, etc., numai al 15-lea nu are nici o ocupație și trăiește nenorocit. El reprezintă pe fiii neascultători, cari din cauza nehrăniciei lor ajung nenorociți.

Rolul principalul al „zeilor casei“ este de a înzestră pe oamei cu diferite daruri ca: sănătate, viață lungă, bogăție, talent, glorie, dragoste și mulțumire.

Zeul suprem al casei se numește „Hotei“. Își petrece timpul într'o somnolență și ascultă poveștile pe care copiii i le șoptesc la urechi în vreme ce el dormitează; e scurt și gros ca un butuc, — tipul japonezului.

„Shiow-Ro“ se numește zeul care dăruiește viață lungă oamenilor; are înfățișarea unui moșneag venerabil cu capul mare, cu barbă lungă și albă ca zăpada, cu fruntea lată și dreaptă. Are capul mare — zic japonezii — fiind că cugetă neîncetat cum să facă pe toți oamenii fericiți.

„Tossi-Tocu“ se numește zeul talentelor; părul lui e blond, fruntea lată de artist și ochii vioi ceretători.

„Daicocon“ este zeul bogăției și e foarte darnic cu japonezii; are înfățișarea unui bătrân fudul îmbrăcat în haine de mătase galbenă și poartă veșnic subțiori un sac cu comori pe care le împărțește muritorilor.

Există și zeul sărăciei, el se numește „Rathse“ și de multe ori e mai activ în îndeplinirea serviciului său decât Daicocon.

Afară de acești „zei ai casei“ se mai află o mulțime de demoni — spirite rele — înse nu în sen-

sul diavolului din doctrina creștină, ci mai mult un fel de păcală din poveștile noastre populare. Demonii japonezi sunt tipuri vesele, care necăjesc pe oameni păcălindu-i neconținut.

Japonezii de și cred în nemurirea sufletului, nu cred în „Judecata de apoi“ și deci moartea la ei nu însemnează că sufletul va merge în iad ci în „Xamato“, — locul fericirii fără de sfârșit. Frica de moarte e necunoscută japonezului și poate această credință contribuie în mare măsură la câștigarea victoriilor din Manciuria!

Lipsca.

Griqorie Pătrășeoiu.

Doine și hore.

Din Câmp de lângă Vașcou.

Broască lată de pe teu,
Nu cărai 'n butul meu,
Macar cât îi cărai,
Tu ca ca mine nu vei fi,
Că eu-s naltă și subțire,
Și făcută la iubire.

Tara mea țară frumoasă,
Cine din tine me scoase,
N'aibă sănătate 'n oase,
Mănce-i vermii carnea lui,
Aibă casa cucului,
Și odihna vântului,
Că vântul se odihnește,
Când de munte se lovește.

Busuioac de-a Vinga,
La ureche la nana,
La urechie de-a stânga,
Busuioac mândru mănunchi,
Fost-o vreme și mai nainte,
Busuioac mândru 'nchitat,
Fost-o vreme te-ai uitat.

Vai de mine ce-i pe-aiçi,
Plinu-i codru de voinçi,
La tot fagul câte cinci,
Da la fagul cel mai mare,
Zace mândra de lungoare.
Ori zaci mândra ori te scoală,
Ori îmi dă mie din boală.
— Nici din pat nu m'oi seulă,
Nici din boală nu t'oi da,
Până tu me-i vindecă.
— Spune-mi mândră leacurile,
Să te bată dealurile.
— Leacurile ți le-oi spune:
Mure negre din pădure,
Apă rece din Dunăre.
— Mure negre n'o înflorit,
Apa rece s'o încălzit,
Stoi de ghiță s'o topit.

Pălincuță și rachie,
Cum te-ar bea badea să fie,
Piațe-mi vinu și berea,
Și „Icoana“ (muere) d'altuia,
Pe pălincă-mi pare reu,
Si pe mine de ce-o beu,
Pe rachie-mi pare casnă,
Când o beu pe bani pe haznă.

Comunicate de G. M. Teha (Câmp.)

SALON.

Bibliografie.

Andrieu Bârseanu: „Istoria școalelor centrale române gr. or. din Brașov“. Brașov 1902.

Raport prezentat comisiei de premii a Academiei Române în sesiunea generală din an. c.

Lucrarea dlui profesor Andrieu Bârseanu este o lucrare serioasă, conștiințios făcută și foarte importantă prin conținutul ei.

Ea face cinste atât autorului ei, cât și școalelor din Brașov.

Lucrarea are 685 pagini, e tipărită cu îngrijire și are numeroase planșe reprezentând nu numai exteriorul și interiorul școlii din Brașov, dar, începând cu neuitatul mitropolit Andrei Șaguna, s'a dat și portretele fericitilor întru pomenire, aceluia ce a contribuit cu banul și munca, pentru înființarea și menținerea școalelor centrale române greco-ortodoxe din Brașov.

Planul, după care e făcută această lucrare, e impus de însăși natura cestiunii ce urmă a fi tratată și trebuie a nume a se ținea seamă pe rând de toate fazele prin cari au trecut aceste școli de la înființarea lor și până la 1900, când liceul român din Brașov sărbătorește jubileul său de 50 ani.

Pentru această parte istorică, autorul a întrebuițat 200 pagini, pe când pentru partea de organizare și „viață internă“ a școlii, cum o numește dsa, s'au întrebuițat peste 300 pagini; urmează apoi datele statistice și enumerarea absolvenților, profesorilor și membrilor Eforiei școlare, tot până la aceeași dată, în peste 250 pagini, iar restul a fost lăsat pentru anexe, în cari se cuprind: acte istorice de la 1760—1844, relative tot la școalele din Brașov.

E curios a constată că acest jubileu a coincis și cu faptul, important pentru aceste școli, în ce privește subvențierea ce li se dădea din partea țării noastre, cestiune care fu regulată în luna ianuarie 1900 de ambele guverne ale țerilor interesate, prin depunerea unui titlu de rentă perpetuă cu un venit anual de 38.500 lei pe seama președintelui comitetului bisericii Sf. Nicolae, pentru a face față la cheltuelile necesare gimnaziului și școlii reale din Brașov.

Întreaga lucrare face să reiasă dificultățile enorme, cu cari generațiunile trecute și cea actuală au luptat și luptă peste munți pentru credință și limbă, indispensabile existenței naționalității române în condițiunile în cari trăim.

Cetind partea istorică, inima ți se stringe la numeroasele greutăți ce au întâmpinat Românii de peste munți și finești prin a slăvi calitățile acestui popor care, fără cultură, în lipsă deplină, apăsător prin sistemă și fără milă și totuși își impune cele mai mari sarcini, rupe din bucata de la gură a copiilor, pentru a întreține biserica și școala sa, căci

statul care îl apasă cu atâtea impozite nu-i oferă decât școli de desnaționalizare.

Trebuie să fim fericiti a constată de asemenea că, fie pe timpul lui Aron Vodă, la 1595; fie pe timpul lui Gheorghe Ștefan, la 1656; fie la 1859 în Moldova și ceva mai urmă la București, sau la 1868, când acest ajutor a fost mărit din partea statului român, precum și în 1899—1900, Românii, din țara liberă, și-au făcut datoria față cu biserica și școala din Brașov.

dl Bârseanu pune cu oarecare temei data înființării școlii române din Brașov la 1495. Bine înțeles că până în secolul trecut, și bănește și de atunci încoace, în mare parte aceste școli trăiau pe lângă biserica Sf. Nicolae, după cum prin alte părți locuite de Români, biserica și școala au mers în trecut totdeauna împreună.

Numai la 1743 dsa constată cu siguranță școala română de la Brașov, care iarăși nu a durat mult, de oare-ce la 1804 a fost reînființată.

Nici aceasta n'a existat multă vreme, de oarece la 1826 iarăși fusese desființată; dar totuși de la această dată lucrurile încep a merge mai sistematic și cu deosebire dela 1834, când s'a creat și școala din Cetate.

Dificultățile ce au avut Românii, cu înființarea și cu deosebire cu zidirea gimnaziului din Brașov, sunt de necrezut; din înfrângerea lor se poate vedea, din fericire, puterea neamului și faptul îmbucurător, că nici odată Românii, nu numai că n'au disperat, dar că n'a fost sacrificiu pe care să nu-l facă și că în momentele cele mai grave, când totul se credea pierdut, de odată izvorau puteri noi, adesea dela persoane fără cultură și cari dedeau aproape tot avutul lor, cu mulțumire, spre a putea contribui astfel la o faptă românească.

E regretabil a o constată, dar în România liberă noi nu avem o lucrare identică celei datorite dlui Bârseanu, nici în ce privește Academia Mihăileană din Iași, nici școala Sf. Sava din București.

Nu am nici o obiecțiune de făcut acestei lucrări, căci dacă adese-ori întâlnim expresiuni ca: conște de nume, demandat, maturisanți, incidentul jubileului, etc., acestea țin de faptul că nu s'a adoptat încă peste tot limba literară românească, ceea ce este atât de mult de dorit.

Aș dori de asemenea ca în cercetările ulterioare să se poată stabili mai bine începutul școlii române de fete din Brașov, pe care o găsim indicată de odată numai în modul următor: „la clasa de copile e învățător cântărețul al 2-lea al bisericii.“

Acestea petrecându-se la 1823, rămâne totuși bine stabilit că cea mai veche școală publică românească de fete a fost creată la Brașov, cel mai târziu în 1823, pe când pe cea din Iași Asachi o înființă numai în octombrie 1834; a treia fu înființată la Craiova la 1837 de Gheorghe Oteteleșanu; pe când în București o astfel de școală nu fu înființată decât la 1843 de Elisabeta Știrbei, care mai în urmă deveni Doamna.

A premia lucrarea dlui Bârseanu cred că se impune Academiei Române. Vom respăși o muncă serioasă și cinstită în persoana dlui Bârseanu; Academia va încuraja de asemenea și mersul atât de greu al școalelor dependente de epitropia bisericii Sf. Nicolae.

Mai rezultă încă, că premiind o astfel de lu-

erare, Academia indică celor ce voesc a munci în mod serios la noi să se ocupe cu istoria dezvoltării scoalelor noastre.

Propun deci Academiei ca din premiul Adamachi să se dea dlui Bârseanu lei 2000. (Comisiunea a adoptat propunerea, asemenea și plenul Academiei. Red.)

Dr. C. I. Istrati.

LITERATURĂ.

Analele Academiei Române. Am primit tomul XXVI, seria II, 1903—1904, din Analele Academiei Române. Partea administrativă și desbaterile. Cuprinde estrase din procesele verbale ale ședințelor de peste an începând după încheierea sesiunii generale din 1903 și până la deschiderea sesiunii generale din anul curent; apoi dări de seamă despre sesiunea generală din est an, cu toate rapoartele câte s'au făcut. O parte interesantă ni se prezintă prin publicarea rapoartelor asupra lucrărilor de la premiile anuale. Din aceste reproducem unul în numărul acesta al foii noastre și dacă spațiul ne va îngădui, vom mai reproduce și altele. Prețul 5 lei.

Academia Română a ținut vineri la 1/14 l. e. ședință publică. Cu asta ocaziune dl Gr. G. Tocilescu a făcut o comunicare despre expunerea planului și a mijloacelor pentru publicarea unui „Corpus inscriptionum Slavo-romanicarum“. Dsa a arătat necesitatea unei asemenea lucrări, foloasele ei pentru istoria politică, socială și culturală, precum și materiile adunate în acest scop. Dl Gr. G. Tocilescu, terminând, face apel la Academie să ia sub ocrotirea sa publicarea unei asemenea lucrări. Dl Kalinderu, președintele Academiei, arată însemnătatea comunicațiunii dlui Tocilescu, și oferă 2000 lei pentru începutul lucrării.

Arta și sufletul național. Sub acest titlu „Voiața Națională“ începe primul seu articol în unul din numerele ultime, astfel: „În evanghelie se spune o vorba mare și adevărată, din care se vede ce adâncă psihologie se cuprinde în această scriptură; ni se spune: „Nu trăește omul numai cu pâine, ci și cu cuvântul lui Dzeu.“ Lărgind înțelesul „cuvântului lui Dzeu“ la toate manifestările artistice, putem și astăzi trage folos din învățătura evangheliei pentru întărirea noastră ca nație și ca stat. Nu noi, și nu în veacul al XX-lea, vom tăgădui sau măcar încercă a mieșeră rostul ce bogăția în mijloace și unelte de producere are asupra putinței de a-ș apăra un popor neatârnat sa, în toate ramurile de activitate; căci sunt neapărate toate silințele ce se fac pentru a organiza munca națională și a ajunge la idealul ca fie ce om muncitor și cumpătat să fie asigurat în privința zilei de mâne pentru sine și pentru ai sei. Dar trebuie să nu uităm nici odată, că toată armura grea a civilizației moderne înzedar ar apăsa pe umerii unui popor, dacă i-ar lipsi un suflet național la înălțimea cererilor ce vremile de grea cumpănă pun naturii omenești; dacă, odată cu adunarea și pregătirea armelor moderne de luptă, pe terenul războiului propriu zis, ca și pe al celui economic, nu vom avea grijă a oțeli și sufletele, a înălță inimile până acolo, încât să poată trage foloase din cuceririle științei moderne și să poată fi capabile de încordările și jertfele ce luptele moderne cer. Dacă

e de ales, putem s'o spunem, apoi vom zice că e mai de nevoie să înălțăm sufletele și inimile, decât să ne înarmăm cu armura desevărsită a popoarelor celor mai înaintate; căci un popor, înzestrat cu însușirile sufletești, cerute de lupta grea pentru traiu, va putea trage foloase mari, neînchipuite, din mijloace de luptă mai slabe; pe când un popor lipsit de educația sufletească trebuitoare, va fi zdrobit, măcar că va avea la îndemână cele mai perfecționate unelte de luptă“.

O conferență literară în Budapesta. Dl dr. Iosif Siegescu, profesor gimnazial în Budapesta, membru al Societății filologice ungurești de acolo, a ținut la 12 octombrie în ședința acelei Societăți, în edificiul Academiei de științe, o conferență literară despre „Batrachomiomachia“ lui Homer sau „Bătaia broaștelor cu șoarecii“ după Csokonai, tradusă în românește de Konez Józsi la anul 1816. Konez Józsi, poetul român de origine străină, travestează această epopeie comică în românește după Csokonai și o schimbă conform împrejurărilor și vieții timpului de atunci de prin Ardeal. Traducătorul a fost — după cercetările conferențiarului — un actor, care a trăit printre Români din părțile Clujului, Sibiiului și Aiudului, ce se constată și din localisările din text. Konez Józsi, după cum singur ne spune, în preavorbirea cărții sale, de aceea a tradus „Bătaia broaștelor cu șoarecii“ în românește, ca să o înțeleagă și Români și Ungurii: „de voiu traduce în românește poezia aceasta, va înțelege-o întreaga românie și partea cea mai mare a publicului maghiar din Ardeal“. Conferențiarul dr. Iosif Siegescu a tratat teza din punct de vedere literar și ortografic. De observat este, că până când pe acele vremuri prin Muntenia, Moldova și Ardeal, Români scrieau cu litere cirile, Konez Józsi și-a scris operatul seu cu litere latine.

Cartea Durerii. Tradusă din originalul francez al episcopului Emil Bougaud de Iacob A. Nicolescu, a apărut zilele trecute în ediție a doua la Cluj, în editura dlui dr. E. Dăianu. Faptul că a trebuit să se facă o nouă ediție arată că publicul a găsit în aceasta carte ceea ce i trebuie: o lectură morală relevatoare. Ea se recomandă deci prin sine însăși. Prețul 1 cor. 50 fil.

O nouă lucrare de dl Gherea. Dl Gherea, care de câțiva ani nu mai publică nimic, fiind ocupat cu conducerea restaurantului din gara Ploiești, a început să lucreze la un studiu nou asupra operei lui Alecsandri și a teatrului românesc în general.

Dicționarul scriitorilor contemporani. Dl Angelo de Gubernatis se ocupă acum, în vila sa din Lastra-Signa (Firenze-Italia), cu coordonarea materialului pentru anunțatul nou „Dicționar internațional al scriitorilor contemporani ai lumii latine.“ Dl de Gubernatis, dorind ca nici un scriitor din lumea latină să nu fie omis, invită pe toți cei cari sunt în măsură a-i da note utile și importante, să i le trimită, pentru că speră să poată apare în primăvara viitoare cât mai complet.

Roata de la Belgrad. Sub titlul acesta tinerul nostru scriitor, dl V. E. Moldovan, care acuma „petrece“ în închisoarea de stat din Cluj, a scris o poezie în „Libertatea“ din Orăștie. Acum ziarele anunță că procurorul din Cluj a primit ordin să intenteze autorului proces de presă pentru aceasta poezie.

Enciclopedie română în limba franceză. Frédéric Damé, cunoscutul publicist, a fost însărcinat de vestita librărie pariziană Collin să facă pe cheltuiala ei o mare lucrare enciclopedică asupra României. Toate ramurile de activitate românească își vor găsi monografiile în vasta lucrare a dlui Damé.

„**Rumänische Lieder**“ este titlul unei reviste ce apare la 1 și 15 a fiecărei luni în Lipsca, și care cuprinde traduceri din poezii românești cele mai însemnate. Ultimul număr cuprinde traduceri din Bolintineanu, Alecsandri, Eminescu, Vlahuță, Coșbuc și Traian Demetrescu.

TEATRU ȘI MUZICĂ.

La serbările din Iași, în cele două reprezentații de gală în Teatrul Național, pe cari le anunțăm în nr. trecut, sau jucat piesele reginei-poete Carmen Sylva: *Ulhranda*, *Marioara* și *În ziua scendentăi*.

Memoriile dnei Aristița Romanescu. Distinsa artistă a Teatrului Național din București, dna Aristița Romanescu, care atât de curând s'a retras de pe scenă, își scrie memoriile. Aceste vor apărea sub titlul: „*Treizeci de ani din o viață de paiață*“. Titlul acesta denotă marea decepțiune de care e cuprins sufletul artistei.

Teatru în Chizdia. Tinerimea din Chizdia, sub conducerea învățătorilor de acolo, va aranja la 23 octombrie n., cu ocaziunea adunării generale a Reuniunii învățătorilor români gr. cat. din părțile Lugojului teatru în Chizdia. Se vor juca comedii populare: „*Măța cu clopot*“ și „*Sărăcie lucie*“ amândouă de Iosif Vulcan. După teatru dans.

Concertul dsoarei Elena Cunțan dat la Sibiu în 17 octombrie n. în sala „Unicum“ cu concursul dlui Wilh. Orendt și al dnei M. dr. Brote, a reușit escelent. S'a executat următorul program: 1. Fr. Schubert: *a*, *Wehmuth*; *b*, *Die Liebe hat gelogen*. 2. G. Dima: *a*, *Cântece de toamnă*; *b*, *Prea marea-mi ferieire*. 3. Rubinstein: *Es blinkt der Thau*. Joh. Brahms: *Die Mainacht*. 4. I. L. Bella: *a*, *Erste Liebe*; *b*, *Unvergesslich*. 5. Joh. Brahms: *Cântece țigănești 2—6*. 6. C. Loeve: *Archibald Douglas*. 7. Hugo Wolf: *Zur Ruh, zur Ruh*. Rich. Strauss: *Ich trage meine Minne vor Wonne stumm*. B. Boeh: *a*, *Rote Rosen*; *b*, *Aus „Däumerung“*. 8. H. Kirchner: *Priveghitoarea*. G. Dima: *Sub fereastra mândrei mele*. C. Loewe: *Nime n'a văzut*. Acompanied punctului 4 a binevoit a o primă însuș compozitorul, dl director de muzică I. L. Bella.

Teatru român în Macedonia. Se pare că și frații noștri din Macedonia s'ar fi convins de însemnătatea culturală și națională a teatrului, căci au început să organizeze reprezentații foarte gustate de public. Astfel zilele trecute a avut loc o reprezentație la Nevastea, dată de elevii școlii de comerț din Salonie și ai gimnaziului din Bitolia. S'au jucat piese românești, cu caracter național, în casele inimosului patriot român V. Dan. Reprezentația a avut un succes neașteptat și publicul foarte numeros a plecat entuziasmat. Pilda e bună, să fie imitată și va da roade sănătoase.

Autor român pe scena franceză. „*România Muzicală*“ ne anunță că dl Anton Bibescu, secretarul legațiunii române din Paris, a scris o piesă în trei acte, „*Le Jaloux*“, care a fost primită la teatrul „*L'oeuvre*“ unde se va juca în curând.

BISERICĂ ȘI ȘCOALĂ.

P. S. Sa dr. Vasile Hossu, episcopul Lugojului, precum cetim în „*Drapelul*“, a fost la 8 octombrie n. în audiență la Papa Pius X, căruia i-a făcut raport despre starea diecezei sale. Primirea a fost foarte grațioasă. În călătoria sa la Roma P. S. Sa a fost însoțit de dnii dr. T. Mihali avocat în Dej, dr. Izidor Pop avocat în Lugoj și de alți fruntași români gr. cat.

Serbarea Sfintei Sofii la gimnaziul gr. or. românesc din Brașov, s'a serbătorit și anul acesta, cu solenitate. După liturghia cu parastas în biserica Sf. Niculae, serie „*Gazeta Transilvaniei*“ preoții îmbrăcați cu odăjdii au venit în procesiune urmați de elevi și corpul didactic. În sala festivă a ginaziului în prezența unui public numărös, părintele dr. Vasile Saftu, asistat de diaconul Prișcu au sevărsit sfințirea apei. Corul elevilor sub conducerea maestrului G. Dima a executat un cântec bisericesc și „*Somnoroase păsărele*“ (solo de dl învățător Oancea jun.) cu precizie neîntrecută. Publicul a aplaudat. Discursul festiv l-a rostit de astă-dată dl profesor Axente Banciu vorbind despre educația și instrucția din școală ca pregătire pentru școala cea mare a vieții. Conferențiarul a ținut captivată atențiunea publicului timp de o jumătate de oră, iar la sfârșit a fost viu felicitat pentru interesantele sale espuneri.

Protopresbiter al Mureș-Oșorheiului a fost ales în duminica trecută cu toate (46) voturile părintele Ștefan Rusu, paroc în Nașna și administratorul de pân' acuma.

Doctoratul la universitatea din București. Rectorul universității din București a înaintat zilele trecute conziliului permanent al instrucțiunii regulamentul pentru reorganizarea facultății de drept. În noul regulament se stabilește și introducerea doctoratului în drept.

Promoțiune. Dl *Ioan A. Caba* din Selagiu a fost promovat doctor în drept la universitatea din Budapesta.

La consistoriul gr. or. român din Arad dl dr. Caius Brediceanu a fost numit referent școlar profesor.

La gimnaziul de 4 clase din Brad s'au înscris pe anul școlar curent 126 elevi; cu 16 mai mulți decât în anul trecut.

La școala civilă de fete din Blaj s'au înscris 67 de eleve. Din aceste în internat locuiesc 41.

Adunare de învățători în Chizdia. Reuniunea învățătorilor români gr. cat. din ținutul Lugojului se va întruni în adunare generală în comuna Chizdia, comitatul Timiș, la 23 octombrie n. sub prezidiul canonicului Ioan Boros președintele Reuniunii, notar Iosif Micleu.

C E E N O U ?

Hymen. Dl *Simeon M. Barbolovici*, absolvent de teologie, fiul vicarului Alimpiu Barbolovici din Șimleu, s'a logodit cu dsoara *Eugenia Muste*, fiica preotului Gavril Muste din Corneni. — Dl *Pompeiu Podina* și dsoara *Victoria Temeșan* s'au cununat la 20 octombrie n. în biserica gr. cat. din Oarța-de-jos. — Dl *Const. Martinovici* student la academia agronomică din Hohenheim și dsoara *Marioara Bărbu-*

cean din Braşov s'au logodit. — Dl *Beniamin O. Colceriu* absolvent de teologie şi dşoara *Elena Chiş* s'au logodit în Copand. — Dl *Victor Gergely* absolvent de teologie şi dşoara *Ioana Precup* din Şermeş s'au logodit.

De la Asociaţiune. Comitetul central al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român a ţinut sâmbăta trecută prima sa şedinţă. În aceasta, precum aflăm din „Telegraful Român“, secretar al doile a fost ales dl Ioan Lăpădat din Braşov, fiul regretatului profesor şi poet cu acelaş nume. Apoi s'au votat unele stipendii. În fine considerând, că în sala cea mare a Casei Naţionale va trebui să se instaleze o scenă pentru reprezentaţiuni teatrale şi pentru teatrul ştiinţific, se decide a se adresa la Societatea pentru fond de teatru român, ca din mijloacele sale să instaleze o asemenea scenă, care i se va pune la dispoziţiune de câte ori va avea trebuinţă. — Dl T. Mihali notifică, că lăsamântul Muntean din Jireny s'a predat Asociaţiunii. Datoria de 200 cor. este a se achită. — Dr. Ilie Beu prezentează „Higiena publică“ spre publicare în biblioteca Asociaţiunii. Se dă secţiunii ştiinţifice spre examinare. — În şcoala civilă sunt 68 eleve interne.

Despărţământul Beiş al Asociaţiunii pentru literatura română şi cultura poporului român se va întruni în adunare generală în Beiş în localul casei Române la 30 octombre n. după miezăzi la orele 4, sub prezidiul dlui G. U. Marinescu, secretar dl N. Fabian. Din programa adunării relevăm chestia bibliotecelor şi a prelegerilor de iarnă. Dar despărţământul de Oradea-mare?

Congresul ştiinţific din Constanţa. La începutul lui octombre st. n. s'a ţinut la Constanţa congresul Asociaţiunii pentru răspândirea ştiinţelor în România. Preşedinte de onoare al congresului a fost veteranul academician dl. dr. I. Felix, care a rostit un discurs primit cu aplause. Preşedintele congresului, dl inginer Elie Radu, a pronunţat la rândul său asemenea un discurs valoros. În zilele cât a ţinut congresul, au făcut importante comunicări dñii dr. I. C. Istrati, Stefan C. Hepites şi alţii. A luat cuvântul şi dl Izidor Ieşian, originar din Bucovina, acum domiciliat în Saraievo. Dsa a vorbit despre Românii din Bosnia şi Herţegovina în trecut şi în prezent, arătând marele număr de Români aflaţi în acele provincii. În urmă s'a dat un banchet, la care, între toastaşi, dl dr. Al. Tălăşescu a închinat în sănătatea celor 15.000 de mœceni din Transilvania, cari au colonizat Dobrogea.

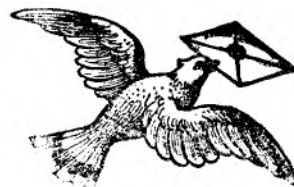
Serbări la Azuga. Săptămâna trecută s'a sfinţit la Azuga prima biserică ce s'a ridicat acolo. Tot în ziua aceea s'a desvălit monumentul făcut prin subscripţie publică la iniţiativa dlui I. G. Babeş, întru amintirea şi vecinica laudă a campaniei VIII de dorobanţi din Prahova, care au luat parte cu bărbăţie la războiul independenţei şi în deosebi a vitejilor: Lica N. Nicolae, Mustaţă Vusile, Trică Mihai, fiii comunei Predeal, cari au căzut în luptă pentru neatárnarea ţerii şi mărirea neamului românesc.

Moartea regelui Saxoniei. Sâmbăta trecută a murit în castelul Pilnitz bătrânul rege George al Saxoniei. El s'a născut în 8 august 1832 şi s'a urcat pe tron în 19 iunie 1902 în etate de 70 ani. Noul rege al Saxoniei, Frideric August, este născut în Drezda la 25 maiu 1865, are prin urmare 39 de

ani. Soţia lui, principesa Luisa, l-a tradat fugind cu profesorul Giron. Acum dânsa a telegrafiat soţului său, noul rege, să-i permită a asistă la inmormântarea regelui şi a-ş vedea copiii. Ea a fost înse, fireşte, refuzată. De asemenea nici coroana trimisă de dânsa nu va fi pusă pe sicriul defunctului rege.

Au murit: *Pompiliu Piso*, proprietar în Secarămb, tatăl artei noastre Adelina Piso, la 11 l. e., în etate de 59 ani; — *Aurora Proştean* n. Lepa, consoarta dlui contabil Corneliu Proşteanu, la Lugoj, în 13 octombre, în etate de 22 ani; — *Cornel Bud* de Budeşti, paroc gr. cat. în Gherţa-mare, la 6 octombre, în etate de 64 ani; — *Maria Stanescu* n. Checicheş, preoteasă gr. or. română, în Ghero-Oşorheiu, la 12 octombre, în etate de 47 ani.

Pošta redacţiei.

La mai mulţi. Din numărul jubilar al „Familiei“ se mai află câteva exemplare de prisos. Preţul unui exemplar e 1 coroană.

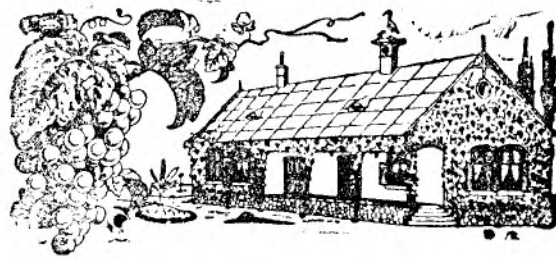
Şimleu. Versurile trimise sunt nişte încercări cari promet, dar încă nu se pot publica.

Becicherecul-mic. De ce tot aşă grozăvii? Serie ceva care se în-

nalte inima.

Proprietar, redactor responsabil şi editor
IOSIF VULCAN. (STRADA ALDÁS NR. 14/296 b.)

Să plantăm umbrar de viţă de vie
pe lângă ori ce casă şi în grădinile noastre
de casă,
în pământ şi năsip

Pentru acest scop înse nu se potriveşte ori ce soi de struguri, de şi toate soiurile sunt plante curpenitoare, fiind că o parte mare din ele, chiar şi dacă se desvoaltă, nu dă roade, din care cauză mulţi nu au putut obţine nici un rezultat. Dacă înse se plantează soiuri bune pentru formarea de verdeală, acestea provăd apoi casa pe întreg timpul coacerii cu cele mai eminente soiuri de struguri tamăioşi şi alte soiuri de struguri dulci.

Strugurii cresc pretulindenea în patria noastră şi nu există casă, pe lângă a cărei ziduri nu ar putea fi cultivaţi, cu neînsemnate spese; afară de aceea servese de cea mai frumoasă podoabă şi pentru alte clădiri, grădini, ş. a. fără să delragă cât de puţin din locul merit pentru alte scopuri. Ş-apoi strugurii sunt cele mai mulţamitoare poame, de oare ce rodese an de an.

Soiurile sunt descrise în un preţ-curent ilustrat, care, indicându-se adresa prin cartă poştală, se trimite ficeărui, gratis şi franco.

1—6

Erste Ermelléker Rebenschule. Nagy-Kágya, p. u. Székelyhid.

Călinđerul săptămânei.

Dum. 3. d. Înălț. † v. 4; Ev. inv. X; Ev. lit. Luca c. 7, v. 11-16

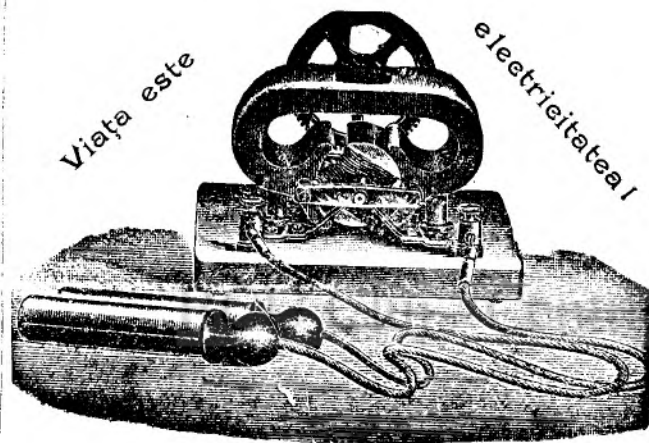
Ziua săptăm.	Călinđerul vechiu	Călinđer nou
Duminică 10	M. Eulampiu	23 Ignatiu
Luni 11	† Ap. Filip	24 Arch. Rafael
Mărti 12	MM. Prob, Trach	25 Crisant
Mercuri 13	MM. Carp, Papii	26 Demetriu
Joi 14	*M. Nazariu	27 Fior
Vineri 15	M. Lucian	28 Ap. Iuda Tad.
Sămbătă 16	M. Login	29 Narcis

Rugăm pe toți cei ce primesc foaia noastră, dar încă n'au răspuns abonamentul, să binevoiască a-l achita, căci abonamentele se plătesc înainte; ori — ori dacă nu voesc să se aboneze — să ne înapoaze numărul acesta, al 2-lea în treiluniul octombrie-decembrie, ca să le sistăm expedarea.

Reînnoirea și lungirea vieții cu „Electrophor“-ul original de America.

Instrument medical electric vindecător, pentru folosință privată.

Atrag atențiunea oamenilor cari pătinesc de morbură și sunt slabi, asupra acestui instrument de electricitate și le dau sfatul ca să-l folosească pentru că: **Electrophor-ul** întărește nervii, reînnoește sângele, ne redă mintea și simțirile așterite. Asigură lucrarea regulată a sângelui și nervilor și ne scutește de toate boalele.

Dr. Bourg, vestitul profesor de la facultatea de medicină din Paris astfel s'a declarat despre „Electrophor“: Nu numai mătrecile, reuma, sgăriurile, nervii și asthama au vindecat-o, acolo unde știința medicilor n'a mai putut ajuta, ei și boalele de nervi, durerile de cap, colica, sunețul urechilor, nedormirea, hipocondria, dar mai cu seamă au vindecat în mod minunat stricturile și vinele de aur în vre-o câteva zile, ba în multe cazuri în câteva ceasuri.

Boalele femeiești dau aproape vindecare sigură. Ba chiar și femeile în stare binecuvântată îl pot folosi cu succes bun.

Nu se strică!

Costă coroane 10.—

Un aparat mai mic pentru oameni mai slabi.

Ține pe vecie!

Costă coroane 20.—

Un aparat întreg pentru vindecarea boalelor învechite.

Trimițându-se bani înainte ori cu rambursă le espedează îndată reprezentantul din Europa al firmei „Electrophor Co. Limited“.

Auffenberg József

8-12 Budapest, Huszár-uteza 6.

! DEOSEBIT NOROC LA TÖRÖK! Neîntrecut

este norocul, care a favorizat Principala noastră colectură. În timp scurt am plătit onorațiilor noștri cumpărătorii ca câștiguri mai bine de 17 milioane coroane; între altele

cele mai mari câștiguri

Deci recomandăm a participa la loteria de clase, care are cele mai mari șanse de câștiguri în toată lumea. În a 15-a loterie de clase care urmează, din

110.000 losuri se sortesc **55.000**

cu câștiguri de bani, în total în enorma sumă de
14 milioane 459.000 coroane

în timp de 5 luni

Câștigul principal în cazul cel mai norocos:

1.000.000 coroane.

Special un premiu cu 600.000, un câștig à 400.000, 1 à 200.000, 2 à 100.000, 1 à 90.000, 2 à 80.000, 1 à 70.000, 2 à 60.000, 1 à 50.000, 1 à 40.000, 5 à 30.000, 3 à 25.000, 8 à 20.000, 8 à 15.000, 36 à 10.000 și încă multe altele; la oaltă 55.000 câștiguri și premii în valoare de 14.459.000 coroane.

Prețul losului original pentru clasa I face conform planului:

Pentru o optime $(\frac{1}{8})$ fl. — 75 sau coroane 150
 „ „ pătrime $(\frac{1}{4})$ „ 150 „ „ 3.—
 „ „ jumătate $(\frac{1}{2})$ „ 3.— „ „ 6.—
 „ „ întreg $(\frac{1}{1})$ „ 6.— „ „ 12.—

și se trimite pe lângă rambursă sau achitarea înainte a prețului. Planuri oficiale gratuit. Comandă pentru losuri originale rugăm a trimite până în

2 novembre an. c.

cu încredere și direct la adresa noastră.

A. Török & Co.

Cea mai mare vânzare în detalii din Ungaria pentru loterie de clase.

Budapesta. Secțiunile loteriei de clase ale colecturii noastre principale sunt: Centrala: Theresienring 46/a. 1. Sucursală: Waitznering 4. 2. Sucursală: Museumring 11. 3. Sucursală: Elisabethring 54.

Dlul **Török & Co.**, Budapesta. (2-6)

Scrisoare de comandă (de tăiat)

Ve rog să-mi trimiteți _____ los original clasa I a loteriei ung. reg. priv. de clase, dimpreună cu un plan oficial.
 Suma în coroane _____ { a se încasă prin rambursă } Rog a șterge ce nu convine.
 { urmează cu mandat postal }

Adresa precisa